

Aapo Tervo

Valmentajan vai urheilijan ehdoilla?

Suomalaisen jääkiekkovalmennuskulttuurin muutosta 1950-luvulta
nykypäivään

Kandidaatintutkielma

Historian ja etnologian laitos

Jyväskylän yliopisto

12.5.2020

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
1.1 Lyhyesti tutkimuksesta ja tutkimuskysymykset	1
1.2 Tutkimuksen lähdeaineisto ja metodologia	2
1.3 Käsitteiden määrittelyä.....	4
2 Valmentajakeskeisestä ihmislähtöiseen jääkiekkovalmennukseen	5
2.1 1950-luku kehityksen aloittajana – tieteen läpimurto 1980-luvulla	5
2.2 Valmennusoppi 1970-luvulla.....	7
2.3 Syitä ihmislähtöiseen valmennukseen siirtymiseen	8
2.4 Vertailua valmennustyylien välillä.....	11
2.5 Cogito ergo sum – valmennettavasta itsenäisesti ajattelevaksi ihmiseksi.....	14
3 Jääkiekkovalmennus nyt ja tulevaisuudessa	15
3.1 Valmennus nyt – yhteistyö ihmislähtöistä valmennusta tukemassa	16
3.2 Valmennus tulevaisuudessa – valmentajan muuttuva rooli.....	17
4 Päättäjä	19
5 Lähteet	21

1 Johdanto

Tässä kandidaatintutkielmassa aion tarkastella suomalaisen jääkiekkovalmennuksen kehittymistä 1950-luvulta eteenpäin. Lähestyn aihetta jääkiekkovalmennuksessa tapahtuneen ideologisen muutoksen sekä muutamien valmennuksen kehityskaarien kautta. Pyrin poimimaan suomalaisessa jääkiekkovalmennuksessa tapahtuneista kehityksen päävaiheista ja murroskohdista ne, jotka ovat vaikuttaneet valmennuksen kehittymiseen ja nykyvalmennuksen luonteeseen merkittävimmin. Näitä murroskohtia analysoimalla ja yhdistelemällä nykyaikaiseen jääkiekkovalmennukseen pyrin vastaamaan siihen, miksi valmennus on nykyään sellaista kuin on. Tarkoituksena on vertailla kahta erilaista valmennustyyliä ja keskittyä näiden välillä tapahtuneeseen ja tapahtuvaan muutokseen.

Suomalainen jääkiekkovalmennus on muutoksessa. Suomalainen jääkiekko vaikuttaja ja entinen maajoukkuevalmentaja Erkkä Westerlund kertoo, kuinka valmennuksen nykyisen kaltaiseen tilaan on päädytty kulttuuristen muutosten kautta.¹ Westerlundin ajatusten mukaisesti pyrin lähestymään aiheitani nimenomaan valmennuskulttuurissa tapahtuneena muutoksena ja tiedostaen kulttuurin muutoksen olevan prosessina pitkä ja hidas. Koen tutkimukseni olevan samasta näkökulmasta katsottuna tärkeä, sillä jääkiekko on jo pidemmän aikaa ollut tärkeässä roolissa liikuntakulttuurin kehittäjänä suomalaisessa yhteiskunnassa². Myös urheilu ja liikunta ylipäättään ovat tärkeässä roolissa kansanterveydellisistäkin syistä vaikuttaen positiivisesti muun muassa ihmisten fyysiseen, henkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin³. Liikunnan voi nähdä kansanterveydellisten ja -taloudellisten tekijöiden lisäksi myös kehittävän yhteiskuntaa, joka muovautuu ihmisten ja yhteisöjen toiminnan myötä. Tähän toimintaan vaikuttaa omalta osaltaan myös jääkiekkovalmennuksessa tapahtunut ja tapahtuva kulttuurillinen muutos.

1.1 Lyhyesti tutkimuksesta ja tutkimuskysymykset

Ensisijaisesti keskityn jääkiekkovalmennuksessa tapahtuneeseen perustavanlaatuisen murrokseen, jonka myötä valmentaminen on Suomessa muuttunut kehittyen uudenlaiseksi.

Valmentajakeskeisestä valmennuksesta on siirrytty ja siirrytään koko ajan enemmän ihmislähtöiseen valmennustyyliin. Tämän muutoksen taustalla oleviin syihin pyrin löytämään vastauksia. Tutkimuskysymyksiäni on oikeastaan kaksi, joita pyrin molempia yhtä lailla tutkimaan;

---

¹ Westerlund & Tuppurainen 2019, 117

² Mero, Nummela, Keskinen & Auvinen 1997, 527

³ Aaltonen 2016, 4

miksi suomalaisessa jääkiekkovalmennuksessa on siirrytty valmentajakeskeisestä ihmislähtöiseen suuntaan ja mikä tekee ihmislähtöisestä valmennustyylistä valmentajakeskeistä paremman? Pyrin selvittämään tutkimusongelmaani käsittelemällä aluksi lyhyesti suomalaisen urheilu- ja jääkiekkovalmennuksen taustoja. Tämän jälkeen käsittelen valmentajakeskeistä valmennusta, josta siirryn käsittelemään muutosta ihmislähtöiseen valmennukseen pohtimalla syitä tämän kehityskulun taustalla. Lopuksi pohdin myös valmennuksen tulevaisuuden näkymiä aiempien kehityskaarien ja nykytilanteen sekä lähdemateriaalini avulla. Valmennuksen kehittämisen ja tulevaisuuden näkymien lisäksi pyrin avaamaan tässä tutkimuksessa myös sitä, miksi nykyaikainen ihmislähtöinen valmennus on tällä hetkellä niin suosittua.

Omat hypoteesini olivat ennen tutkimusta kohtuullisen selkeät, mutta hataralla pohjalla, sillä itselläni kyseisestä aiheesta ei ollut aikaisempaa faktatietoa. Tärkeimpänä syynä valmennustyylin muutokseen pidin sitä, että on yksinkertaisesti haluttu alkaa kehittämään parempia yksilöitä, joilla on nähty olevan mahdollisuus pärjätä kansainvälisellä huipputasolla; nimenomaan yksilöitä, jotka vaativat erillistä huomiota kehittyäkseen maksimaalisesti. Tämän lisäksi ajattelin ihmislähtöiseen valmennukseen siirtymisen taustalla olevan näkemyksen, joka on alkanut vallita useammallakin alalla. Auktoriteetteja ja ylhäältä päin johtamista kyseenalaistetaan nykyaikana kasvavissa määrin, joten miksei näin olisi myös jääkiekossa? Kasvatustieteen emeritusprofessori Kari Uusikylä kirjoittaa kolumnissaan auktoriteettiasemasta ja sen väärinkäytöstä pohtien samalla auktoriteettien vastustamista⁴. Tällaisesta voisi olla kyse myös jääkiekkovalmennuksessa; perinteisesti valmentajat nähdään vahvoina auktoriteetteina, jotka vaikuttavat negatiivisesti niin pelaajien kehittymiseen yksilöinä kuin myös joukkueen toimintaan.

1.2 Tutkimuksen lähdeaineisto ja metodologia

Tässä tutkimuksessa aineistoni koostuu pääosin urheiluvalmennusta koskevasta kirjallisuudesta. Eri aikakausilta kirjoitetuista teoksista saa hyvin perspektiiviä siihen, mitä valmennuksesta on ajateltu ja kirjoitettu eri aikoina. Tämä on tutkimukseni kannalta ensiarvoisen tärkeää, sillä nimenomaan valmennuksessa tapahtuneen kehityksen analysoiminen helpottuu ja oikeastaan mahdollistuu sitä kautta, kun lähteitä voi vertailla keskenään ja soveltaa joiltain osin nykyaikaiseen valmennukseen. Täysin sokeasti ei tule kuitenkaan tällaista vertailevaa tutkimusta tehdä, sillä lähteitä tutkittaessa täytyy pitää lähdekriittisyys aktiivisesti läsnä eikä unohtaa sitä tosiasiaa, että teokset on useimmiten kirjoitettu yksittäisten henkilöiden toimesta. Vaikka aiheeni ei ole erityisen kiistanalainen ja siitä

---

⁴ Uusikylä 2010

aikaisemmin kirjoittaneilla henkilöillä tuskin on tarvetta vääristellä faktoja, niin tulee muistaa, että jokaisella on kirjoittaessa oma näkökulmansa kyseiseen aiheeseen. Se ei välttämättä tule selkeästi esille, kun aihetta käsitellään mahdollisimman objektiivisesti ja analyttisesti, mutta taustalla vaikuttavista tekijöistä emme voi tietää, eikä niistä kerrota. Omaan lähdeaineistooni sisältyy myös omaelämäkertoja sekä yksi haastattelu, joiden pohjalta pyrin täydentämään muiden lähteiden pohjalta luomaani kuvaa ja tarkastamaan asioiden todenperäisyyttä. Kriittinen ja kyseenalaistava ote pysyy siis tekstejä analysoidessani ja tulkitessani vahvasti mukana, joten tutkimusmetodiani voisi kuvailla kriittiseksi lähiluvuksi. Tutkimusmetodina lähiluku sijoittuu laadullisen tutkimuksen kenttään ja käytännössä sillä tarkoitetaan erilaisten tekstien analysointia ja tulkintaa⁵.

Suomalaisesta jääkiekkovalmennuksesta on kirjoitettu jonkun verran, mutta enimmäkseen aiemmat aihepiiriin liittyvät teokset keskittyvät urheiluvalmennukseen yleisellä tasolla. Esimerkiksi Heikki Kantolan teos *Valmennuksen jalanjäljet – sata vuotta suomalaista urheiluvalmennusta* kertoo useasta urheilulajista valmennuksen näkökulmasta ja kirjassa käydään läpi myös esimerkiksi liikuntakasvatuksen historiaa ja suomalaisia urheiluvaikuttajia⁶. Kirjassa ei kuitenkaan syvennyttä mihinkään lajiin erityisesti, vaan pintaa raapaistaan useamman lajin valmennuksesta. Usein valmennusta käsittelevissä teoksissa löytyy kuitenkin eri lajeille omistetut osiot, joissa kerrotaan pääpiirteittäin valmennuksen vaiheista eri aikoina. Tämän johdosta ajattelin, että yhdeksi vaihtoehdoksi tutkimukseni osalta jää suorittaa vertailevaa tutkimusta eri teosten välillä ja keskittyä perusteellisesti siihen, mitä jääkiekkovalmennuksesta on kirjoitettu. Lähdekirjallisuuteen perehtyessäni huomasin kuitenkin, että kehityskaaria on käsitelty jonkin verran, mutta kehityksen taustalla oleviin tekijöihin ei olla keskitytty riittävän perusteellisesti. Tässä huomasin omasta mielestäni aukon, johon halusin perehtyä. Tiedostan, että valmennuksen kehittymisen ja muuttumisen taustalla vaikuttaneita syitä ei ole välttämättä yksinkertaista selvittää. Koen kuitenkin tärkeäksi tuoda esille myös sen, mitä ovat taustalla esiintyneet kehityksen mahdollistavat tekijät sekä syyt, jotka ovat aiheuttaneet valmennuskulttuurin muutoksen.

Tässä tutkimuksessa päälähteinäni käytän pääosin kahta teosta. Heikki Kantolan *Valmennuksen jalanjäljet – sata vuotta suomalaista urheiluvalmennusta* käsittelee urheiluvalmennusta aina antiikin Kreikan ajoista asti. Urheiluvalmennuksen synnystä kertomisen lisäksi Kantola muodostaa kokonaiskuvaa suomalaisesta urheiluvalmennuksesta ja kulttuurisesta muutoksesta eri lajien valmennusperinteissä.⁷ Erkkä Westerlundin ja Manu Tuppuraisen teos *Erkka: elämän peliä* kertoo

---

⁵ Jyväskylän yliopiston Koppa 2015

⁶ Kantola 2007

⁷ Kantola 2007

sen sijaan suomalaisesta urheilusta ja jääkiekkovalmennuksesta Westerlundin näkökulmasta⁸. Tätä teosta tulen lainaamaan moneen otteeseen, sillä Westerlundin teksti ja ajatukset käsittelevät hyvin omaa tutkimusaiheeni. Lisäksi käytän ihmislähtöistä valmennusta käsitellessäni taustoittavina lähteinä muiden muassa Jyri Puhakaisen⁹ ja Jouni Tiikkajan¹⁰ ihmisen valmentamisesta kertovia teoksia, entisen maajoukkuevalmentajan Raimo Summasen omaelämäkertaa¹¹ sekä Tampereen Tapparan apuvalmentajan Marko Ojasen haastattelua syksyltä 2019¹². Valmentajakeskeisestä valmennuksesta näkökulmaa tarjoaa Dietrich Harren teos *Valmennusoppi*¹³. Näihin taustalähteisiin ja teoksiin tulen kuitenkin syventymään enemmän tekstin edetessä.

1.3 Käsitteiden määrittelyä

Valmentaja-lehti (5/2016) määrittelee ”Valmentajalla on väliä” -juttusarjassaan valmennusta seuraavasti: ”Valmentaminen on pitkäjänteinen kehitysprosessi, jossa kumpikin oppii - - valmentaja auttaa urheilijaa löytämään sisäisen motivaationsa ja omat voimavaransa.”¹⁴ Raimo Summanen sen sijaan linjaa omassa elämäkerrassaan valmentamisen olevan ”ajatusten vapaaehtoista saattamista toiminnaksi, opettamista”¹⁵. Jyri Puhakainen lähestyy valmennusta hieman erilaisesta näkökulmasta käsitellen omassa väitöskirjassaan valmentajia yksilöinä ja toteaa heidän olevan ”ihmistutkijoita, joilla on vastavuoroinen ja auttava suhde urheilijaan.”¹⁶ Yleisesti valmentaminen nähdään siis ennen kaikkea vuorovaikutteisena toimintana, jossa valmentaja auttaa ja ohjaa urheilijaa parhaalla osaamallaan tavalla. Tässä tutkimuksessa tarkoitan valmentamisella nimenomaan sitä valmentajan ja urheilijan välistä toimintaa, jonka luonne määrittää pitkälti sitä, millainen pelaajasta kehittyy. Koen, että valmentajan rooli urheilijan eräänlaisena mentorina on hyvin tärkeä ja hänen roolinsa urheilijan valmentamisessa myös ihmisenä on tärkeä. Oman tutkimukseni kannalta valmennuksen ja valmentajan käsitteet ovat tärkeitä määrittellä ja tässä vaiheessa on hyvä korostaa, että valmennuksesta kirjoittaessani tarkoitan nimenomaan urheiluvalmennusta ja niin ikään valmentajista kirjoittaessani on keskiössä urheilu- ja jääkiekkovalmentajat.

---

⁸ Westerlund & Tuppurainen 2019

⁹ Puhakainen 1995

¹⁰ Tiikkaja 2014

¹¹ Summanen 2005

¹² Ojanen 2019

¹³ Harre, Mannonen, Oikarinen, Siukonen & Paajanen-Mannila 1977

¹⁴ Hämäläinen & Westerlund 2016

¹⁵ Summanen 2005, 9

¹⁶ Puhakainen 1995, 173

Valmentamisen lisäksi tutkimuskysymyksiini sisältyy myös kaksi muuta määrittelyä kaipaavaa käsitettä, jotka nousevat tutkimukseni aikana useampaan kertaan esille. Valmentajakeskeisellä valmennustyyllillä tarkoitetaan sellaista toimintamallia, jossa valmentaja nähdään auktoriteettina, joka valmentaa urheilijaa. Valmentaminen on tavoitteellista ja päämääränä kaikessa toiminnassa on voittaminen ja urheilija nähdään lähinnä valmennuksen kohteena¹⁷. Toinen määrittelyä kaipaava termi on valmentajakeskeisen toimintakulttuurin vastapainoksi syntynyt, nykyaikana yleistynyt ihmislähtöinen valmennus, jossa toiminnan ensisijaisena tavoitteena on kehittää urheilijaa ihmisenä. Jukka Tiikkaja kuvailee ihmislähtöisen valmennuksen tarkoittavan yksinkertaisuudessaan henkisen valmennuksen tuomista mukaan osaksi päivittäistä valmennusta¹⁸. Urheilija nähdään aktiivisena toimijana ja oppijana, joka kohdataan tasavertaisena yksilönä. Ihmislähtöisessä mallissa korostuu myös urheilijan ja valmentajan välinen dialogi sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot.¹⁹ Tutkimuskirjallisuudessa ihmislähtöisestä valmennuksesta puhuttiin useammillakin termeillä, kun teoksissa vilisi ihmislähtöisyyden käsitteen lisäksi muun muassa ”yksilökeskeinen”, ”ihmiskeskeinen” ja ”urheilijalähtöinen”, joilla kaikilla kuitenkin tarkoitetaan samaa asiaa hieman eri tavoin sanottuna. Tämän tutkimuksen kohdalla aion selkeyden vuoksi yksinkertaistaa terminologiaa ja puhua pelkästään ihmislähtöisyydestä, sillä koen sen kuvaavan parhaiten kyseisen valmennustyylin olemusta. Olennaista tutkimuksessa on kuitenkin tehdä selkeä ero valmentajakeskeisen ja ihmislähtöisen valmennuksen välille.

2 Valmentajakeskeisestä ihmislähtöiseen jääkiekkovalmennukseen

2.1 1950-luku kehityksen aloittajana – tieteen läpimurto 1980-luvulla

Suomalaisessa jääkiekkovalmennuksessa on tehty viime vuosikymmenten aikana suuria harppauksia, eikä kehityksessä ole vielä nähtävissä hiipumisen merkkejä. Vielä 1950-luvulla suomalainen jääkiekko ja siinä ohessa myös valmennus olivat kansainvälisellä mittarilla alkeellisella tasolla. Menestystä ei tullut, kun tulokset jäivät uupumaan valmennuksen tietotaidon ja harjoittelumahdollisuuksien ollessa hyvin puutteellisia. Kuitenkin 1950-luku, josta puhutaan suomalaisessa jääkiekkovalmennuksessa myös valistuksen aikana²⁰, jäi suomalaisen urheiluhistoriaan tärkeänä aikakautena Helsingin olympialaisten ohella myös suomalaisen jääkiekon todellisen kehityksen aloittajana. Vuonna 1956 Tampereelle rakennettiin maamme ensimmäinen

---

¹⁷ Westerlund & Tuppurainen 2019, 120

¹⁸ Tiikkaja 2014, 10

¹⁹ Westerlund & Tuppurainen 2019, 120

²⁰ Mennander 2003, 314

tekojäärata, joka mahdollisti ensimmäistä kertaa niin pelaajille kuin valmentajillekin säännöllisen harjoittelun ympärivuotisesti²¹. Myös joukkueille suunniteltujen harjoitteluohjelmien tekeminen ja noudattaminen helpottui, kun ympäri Suomea alettiin perustamaan kuntosaleja, joiden myötä voimistelunopettaja Ville Aroniemi alkoi laatimaan pelaajille kuntosaliohjelmia fyysisen kunnon luomiseksi ja ylläpitämiseksi. Tällaisen ryhtiliikkeen taustalla oli suurimmilta osin vuoden 1955 miesten jääkiekon MM-kisat, jotka Suomen osalta sujuivat katastrofaalisesti²².

Tehostuneen harjoittelun lisäksi nähtiin 1950-luvulla toinenkin merkittävä virstanpylväs, joka koski lajivalmennusta. Vuonna 1954 perustettiin Jääkiekkoliiton valmentajien neuvottelupäivillä ensimmäinen suomalainen valmentajakerho, VaKe²³. Kerhon ansiosta erityisesti seuravalmennuksen taso nousi, kun kerhon ensisijaisena tehtävänä oli huolehtia valmentajien perus- ja jatkokoulutuksesta, joiden myötä valmentaminen saattoi muuttua ammattimaisemmaksi ja organisoidummaksi. Sokeasti ei kuitenkaan sovi hehkuttaa kerhon merkitystä suomalaisessa valmennuksessa, sillä enimmäkseen se toimi suomalaista jääkiekkovalmennusta koskevien vahvojen mielipiteiden muodostajana. Sen panosta valmennuksen kehittämisen konkreettisena parantajana on siis vaikea mitata. Toisaalta sen merkitystä ei voi vähätelläkään, sillä kyseessä oli suomalaisten jääkiekkovalmentajien ensimmäinen varsinainen organisoituminen.²⁴ Vaikka toiminta ei vielä huipputasolla ollutkaan, niin pohja tulevalle kehitykselle ja menestymiselle oli luotu.

Vielä 1950-luvulla valmentajat keskittyivät järjestämään pelaajille lähinnä fyysistä kuntoa ja suorituskykyä edistäviä harjoituksia, mutta vuosien mittaan valmentaminen kehittyi ja 1980-luvulle tultaessa valmennus koki eräänlaisen mullistuksen. Suomen Urheiluopistossa Vierumäellä alettiin suorittaa maajoukkuepelaajille fyysisiä testejä ja harjoiteanalyysyjä jääharjoittelusta, joista saatujen tulosten avulla jääkiekon lajivaatimuksia vastaavia harjoitteita voitiin alkaa kehittämään²⁵. Näitä harjoitteita varten seurat alkoivat palkkaamaan valmennustiimeihinsä kuntovalmentajia, jonka myötä yksilöt kehittyivät entistä vahvemmiksi, nopeammiksi ja kestävämmiksi²⁶. Kuntovalmentajat saivat tärkeää dataa pelaajien kehittymisestä, mutta samalla kehittyi myös valmennuksessa tärkeä osa-alue. Testipalautteen myötä nimittäin valmentajan ja pelaajan välinen kommunikaatio parani²⁷ ja testailujen aloittamisen voisikin nähdä luoneen toden teolla pohjaa valmentajan ja pelaajan väliselle dialogille. Samalla valmennuksessa alkoi korostumaan myös se, että valmentajien täytyi

---

²¹ Kantola 2007, 257

²² Kantola 2007, 254-256

²³ Kantola 2007, 255

²⁴ Mennander 2003, 316

²⁵ Kantola 2007, 261

²⁶ Kantola 2007, 261

²⁷ Kantola 2007, 261

panostaa harjoitteiden kehittämiseen. Tärkeää oli miettiä sellaisten harjoitteiden kehittelyä, joiden avulla voitaisiin keskittyä mahdollisimman monen ominaisuuden parantamiseen samanaikaisesti²⁸. Tämä on varmasti auttanut valmentajia tahoillaan kehittämään uusia harjoitteita ja menetelmiä sekä kehittämään omia ajatusmaailmojaan, minkä myötä valmennus lienee ottanut kehitysaskelaita eteenpäin ainakin harjoitteluiden suunnittelussa ja toteuttamisessa. Lisäksi valmennuksen saatua enemmän ja tarkempia testituloksia pelaajista mahdollistui valmentajien keskittyminen pelaajiin yksilöllisemmin. Tämän voikin nähdä selkeänä kehitysaskelena kohti ihmislähtöisempää valmennusta myös jääkiekossa.

2.2 Valmennusoppi 1970-luvulla

Vielä 30-40 vuotta takaperin urheilumaailmassa oli vallalla käsitys valmennusihanteesta, jossa valmentaja oli kaiken tekemisen auktoriteettinä, eikä valmentajan näkemyksiä liiemmin kyseenalaistettu. Urheilijat nähtiin valmennuksen kohteina, joista pyrittiin virittämään mahdollisimman atleettisia huippu-urheilijoita jo varhaisesta iästä asti.²⁹ Nykyaikaista valmennusta tarkasteltaessa onkin hyvä käydä läpi sitä, millaista valmennus on ennen ollut ja seuraavaksi aionkin lyhyesti pohtia tätä kuuluisan saksalaisen urheilutieteilijä Dietrich Harren ajatusten pohjalta³⁰.

Harre käy vuonna 1975 kirjoittamassaan kirjassa *Valmennusoppi* läpi tuon ajan valmennuskäsitystä³¹. Yleisesti urheiluvalmennukseen keskittyvä teos kuvastaa kuitenkin osuvasti sitä, kuinka 1970-luvulla on ajateltu valmennuksen periaatteista, mutta Harren ajatukset valmennuksesta peilautuvat hyvin myös jääkiekkoon. Hän kirjoittaa kirjassaan siitä, kuinka urheiluvalmennuksen ensisijainen tehtävä on valmistaa urheilijoita huipputaso suorituksiin³². 1970-luvulla ja sitä aiemmin korostui urheilijan huippuunsa virittäminen nimenomaan fyysiset lähtökohdat edellä, mikä välittyy hyvin selkeästi Harren kirjasta.

Harren teoksessa urheilijan rooli valmennuksessa jää suurelta osin valmentajan auktoriteetin peittoon. Urheilijan tärkeys osana valmennusta tunnustetaan, mutta sivulauseissa esiin nousee aina se, kuinka valmennuksessa tärkeä tunnusmerkki on valmentajan johtava rooli³³. Toisaalta Harre kirjoittaa kirjassaan myös siitä, kuinka huippusuoritukset urheilussa eivät ole ilman urheilijan omaa

---

²⁸ Mero, Nummela, Keskinen & Auvinen 1997, 528

²⁹ Harre, Mannonen, Oikarinen, Siukonen & Paajanen-Mannila 1977

³⁰ Harre, Mannonen, Oikarinen, Siukonen & Paajanen-Mannila 1977

³¹ Harre, Mannonen, Oikarinen, Siukonen & Paajanen-Mannila 1977

³² Harre, Mannonen, Oikarinen, Siukonen & Paajanen-Mannila 1977, 16

³³ Harre, Mannonen, Oikarinen, Siukonen & Paajanen-Mannila 1977, 19

ja itsenäistä ajattelua ja toimintaa mahdollisia³⁴. Valmentajakeskeisestä valmennusideologiasta huolimatta urheilijan roolia ajattelevana yksilönä ei täten kuitenkaan unohdeta kokonaan, mutta se jää paljon vähemmälle huomiolle tullen mainituksi ainoastaan sivulauseissa.

Siinä missä Harren ajatukset kuvastavat valmentajakeskeisyyden keskeisimpiä piirteitä sovellettuna myös jääkiekkoon ja kaikkeen muuhunkin urheiluun, niin tulee kuitenkin tiedostaa edellä mainitun teoksen luonne. DDR:n urheilun ja urheiluvalmennuksen kehittämistä varten tehty kirja käsittelee aihetta rajatusta näkökulmasta, vaikka se on huomattavaa tunnustusta saanutkin urheilun ammattikirjallisuudessa. Jotkut Harren ajatuksista urheiluvalmennuksesta pätevät vielä nykyaikaanakin, kun valmennuksen tehtävänä on edelleenkin pyrkiä valmistamaan urheilijoita huippusuorituksiin niin henkisesti kuin fyysisestikin. Nykyaikaiseen ihmislähtöiseen valmennukseen verrattessa kehitystä on kuitenkin tapahtunut valmennuksen keskeisimmissä periaatteissa ja tavoitteissa sekä nimenomaan henkisen valmennuksen ottaessa vahvempaa jalansijaa. 1970-luvun idea valmentajakeskeisen valmennuksen muovaamasta täydellisestä urheilijasta on muuttunut nykyaikaan tullessa huomattavasti inhimillisempään suuntaan. Urheilijan rooli aktiivisena toimijana ja oppijana on korostunut vuosikymmenten aikana kasvavissa määrin, eikä valmennuksessa ensisijaisena tavoitteena ole valmistaa urheilijoita pelkästään huipputason suorituksiin, vaan kehittää urheilijaa eteenpäin myös ihmisenä.

2.3 Syitä ihmislähtöiseen valmennukseen siirtymiseen

Tässä tutkimuksessa olennaisessa roolissa on ihmislähtöinen valmennus ja erityisesti se, miksi se on korvannut valmentajakeskeisen valmennustyylin. Tätä jääkiekkovalmennuksessa tapahtunutta kehityskulkua voidaan tarkastella pohtimalla sitä, kuinka ihmislähtöisestä valmennuksesta ajatellaan yleisesti. Tämän toimintakulttuurisen muutoksen taustalla olevia syitä aion seuraavaksi lähestyä useammasta näkökulmasta ja eritellä niitä tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet tällaisen kulttuurimuutoksen tapahtumisessa.

Omia näkemyksiään tämän muutoksen taustalle tarjoavat Westerlund ja Puhakainen. Westerlund kirjoittaa kirjassaan valmennuskulttuurin muutoksen ohessa siitä, kuinka urheilun valmentaminen on vaihtumassa ihmisen valmentamiseen. Jääkiekkovalmennuksessa on noussut entistä enemmän esiin humanistinen ihmiskäsitys, jonka oppien mukaisesti pääasiallinen keskittyminen on ihmisen sivistämisessä ja sivistyksen kunnioittamisessa.³⁵ Myös muilla aloilla ja yleisesti

---

³⁴ Harre, Mannonen, Oikarinen, Siukonen & Paajanen-Mannila 1977, 19

³⁵ Westerlund & Tuppurainen 2019, 118

yhteiskunnassamme ollaan menossa tähän suuntaan, kun auktoriteettien sokeaa seuraamista kyseenalaistetaan ja yksilön oikeuksia ja sivistystä korostetaan entistä enemmän. Puhakainen tuo omassa väitöskirjassaan humanistisen ihmiskäsityksen rinnalle holistisen ihmiskäsityksen, jota soveltaa urheiluvalmennukseen³⁶. Hän kirjoittaa siitä, kuinka valmennuksessa ihminen voidaan ymmärtää ”kehollisuuden, tajunnallisuuden ja situationaalisuuden muodostamaksi kokonaisuudeksi”³⁷. Valmennukseen sovellettu holistinen ihmiskäsitys on ajan saatossa muovautunut humanistiseksi ihmiskäsitykseksi, jota Westerlund lähestyy myös oppimisen näkökulmasta. Aiemmin on valmentajakeskeisessä toimintakulttuurissa keskitytty lähinnä voima- ja kestävyysharjoitteluun ja fyysisten ominaisuuksien kehittämiseen, mikä toki vielä 1950-luvulla kehitti niin pelaajien kuin valmennuksenkin tasoa, kun perusharjoittelu kehittyi³⁸. Toimintakulttuurin muutoksen myötä on kuitenkin siirrytty ihmislähtöiseen valmennustyyliin, jossa keskiössä on itse urheilija, joka nähdään aktiivisena toimijana, ajattelijana ja oppijana³⁹, eikä ainoastaan valmennuksen kohteena tai valmennettavana osana suurta massaa.

Yksi varhaisimmista muutokseen johtaneista tekijöistä löytyy 1950-luvun harjoittelun säännöllistymisestä ja voimaharjoittelun kehittymisestä henkilökohtaisten kuntosaliohjelmien myötä. Joukkueet eivät koostunut enää sekalaisesta massasta, vaan kohti ammattilaisuutta pyrkivistä fyysisesti huipputasolla olevista yksilöistä. Esiin on noussut lupaavia yksilöitä, jotka ovat omistautuneet harjoittelulle ja itsensä maksimaaliselle kehittämiselle, jolloin valmentajat ovat halunneet myös keskittää voimavarojaan näihin yksilöihin lisääntyvissä määrin. Toisaalta valmennuksessa painopiste alkoi myös siirtymään entistä enemmän lajikohtaisten ominaisuuksien kehittämiseen vuosituhannen vaihdosta lähestyttäessä⁴⁰. Tällöin myös pienemmät ja vähemmän fyysiset yksilöt saivat huomiota, jos heiltä löytyi tavallista enemmän lajikohtaista lahjakkuutta ja taito-ominaisuuksia, joita haluttiin kehittää eteenpäin. Kehityskelpoisia yksilöitä on muovautunut valmennuksen ja harjoitusolosuhteiden kehittyessä ja monipuolistuessa siis enemmän, jolloin näiden pelaajien yksilölliseen kehittämiseen on haluttu panostaa entistä enemmän. Myös Ojanen allekirjoittaa tämän näkökulman ja pohtii samassa sitä, kuinka nykyaikana jääkiekko on pelinä muuttumassa nopeammaksi ja pelaajat ovat nopeampia kuin ennen. Vanha ja stereotyyppinen ihanne isokokoisesta, vahvasta ja kaikin puolin atleettisesta jääkiekkoilijasta ei ole enää samalla

---

³⁶ Puhakainen 1995

³⁷ Puhakainen 1995, 26

³⁸ Kantola 2007, 255

³⁹ Westerlund & Tuppurainen 2019, 119

⁴⁰ Mero, Nummela, Keskinen & Auvinen 1997, 528

tavalla voimissaan kuin valmentajakeskeisen valmennustyylin aikoihin aina 1980-luvulle asti jääkiekon ollessa nykyisin huomattavasti myös enemmän taito-ominaisuuksia vaativa peli.⁴¹

Jotta toimintakulttuuri on voinut muuttua, on vanhan ajattelumallin, eli tässä tapauksessa valmentajakeskeisyyden täytynyt siirtyä taka-alalle. Valmentajakeskeistä toimintakulttuuria käsittelee Sari Sirkkiä-Jarva Yle Urheilun sivuilla julkaistussa artikkelissaan, jossa kerrotaan jääkiekkokulttuurin autoritääristen rakenteiden romuttumisesta. Oulun Kärppien päävalmentaja Mikko Manner kertoo Sirkkiä-Jarvan haastattelussa ihmislähtöisen valmennuksen tarpeesta jääkiekkovalmennuksessa, mutta myös työelämässä. Manner puhuu kunnioituksesta pelaajien ja valmentajien kesken ja tukee näiden välillä toteutuvan dialogin tärkeyttä: ”Itse työntekijöiden eli urheilijoiden sisäiset voimavarat jäivät hyödyntämättä, kun ei uskallettu sanoa omaa mielipidettä ääneen. Oli kokemus siitä, että kun sanot oman mielipiteen ääneen, se ei ainakaan helpottanut sinun seuraavan päivän pelipaikkaa.”⁴² Mannerin puheesta heijastuvat Westerlundin esittämät nykyaikaiset ajatukset ihmislähtöisestä valmentamisesta niin työelämässä kuin urheilussakin. Westerlundille ajatus ihmislähtöisyydestä syntyi vuoden 2006 Torinon olympialaisten myötä, jolloin hänelle valkeni autoritääristen valmentajakeskeisen ja dialogiin pyrkivän ihmislähtöisen valmentamisen ero. Torinossa Westerlund siirsi vastuuta palavereista ja muista peleihin liittyvistä asioista pelaajille synnyttäen keskustelua pelaajien kesken.⁴³ Tämän myötä joukkueen ilmapiiri oli poikkeuksellinen niin pelaajien kuin valmennustiiminkin näkökulmasta, jonka myötä Suomen maajoukkueen esiintyminen kyseisissä kisoissa oli varsin menestyksekkästä joukkueen sijoituttua hopealle.

Lehtinen, Vauras ja Lerkanen kirjoittavat teoksessaan *Kasvatuspsykologia* lapsilähtöisestä ja opettajajohtoisesta vuorovaikutuksesta. Näitä opettamisen lähestymistapoja vertaillen he korostavat opettajan tärkeyttä ja aktiivisuutta molemmissa, mutta toteavat opettajan roolin olevan näissä kuitenkin hyvin erilainen.⁴⁴ Samoin on myös jääkiekkovalmennuksen kohdalla. Aiemmin voimissaan olleessa valmentajakeskeisessä tyyliässä valmentaja oli luonnollisesti tärkeä auktoriteetti, jonka johdolla joukkueiden ja yksilöiden harjoittelut pääosin toteutettiin. Kuitenkin myös ihmislähtöisessä valmennuksessa valmentajalla on oma roolinsa, vaikka se valmentajakeskeisestä valmennustyylistä ja -ihanteesta poikkeaa. Yleisesti ottaen lähdekirjallisuuteen perehtyessäni ihmislähtöisyyttä ja urheilijan vastuuta korostettiin, mutta aika ajoin valmentajan tärkeys unohtui ja ihmislähtöisyydestä kirjoitettaessa valmentajan suhde hänen valmennettavaan joukkueeseensa jäi

---

⁴¹ Ojanen 2019

⁴² Sirkkiä-Jarva 2020

⁴³ Saarinen 2019

⁴⁴ Lehtinen, Vauras & Lerkanen 2016, luku 10.2.2

hyvin vähäiseksi. Tämä on tosin ymmärrettävää, kun keskittyminen on ollut ensisijaisesti ihmisen ja yksilön valmentamisessa.

Kaiken kaikkiaan näen itse ihmislähtöisen valmennuksen tulevan läpimurron jokseenkin loogisena jatkumona ja ennustettavissa olleena siirtymänä. Ihmislähtöisyys on korostunut yhteiskunnassa myös muilla aloilla, joista ihmislähtöistä valmennusta voidaan rinnastaa esimerkiksi kasvatustieteistä tuttuihin oppimiskäsityksiin. Esimerkiksi konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan tieto ei siirry, vaan oppija nähdään aktiivisena toimijana, joka konstruoi eli rakentaa sitä itse, jolloin opettajan tärkeäksi tehtäväksi jää luoda oppimista tukeva oppimisympäristö⁴⁵. Myös perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa puhutaan oppimiskäsityksestä, jonka mukaan oppilas nähdään aktiivisena toimijana⁴⁶. Tällainen ajattelumalli korostuu myös ihmislähtöisessä valmentamisessa, kun urheilija nähdään aktiivisena toimijana ja oppijana ja valmentajan rooliin kuuluu tarjota urheilijan harjoittelulle ja kehittymiselle hyvät puitteet. Kasvatustieteiden ja vielä spesifimmin koulumaailman tarkastelu toimii hyvänä vertailukohteena omassa tutkimuksessani. Kuten Westerlund kirjassaan painottaa valmentajan ja pelaajan välistä avointa ja luottamuksellista suhdetta⁴⁷, niin myös opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutussuhde on merkityksellinen. Näiden suhteiden toimiessa ideaalisti on oppijoilla, eli urheilijalla ja oppilaalla paremmat lähtökohdat kehittää omaa ajattelua ja oppimista.

2.4 Vertailua valmennustyylien välillä

Mitä ihmislähtöisellä ja valmentajakeskeisellä valmentamisella sitten tarkkaan ottaen tarkoitetaan? Westerlund kuvailee ihmislähtöistä valmentamista omassa kirjassaan prosessina, joka perustuu urheilijan henkiseen kasvuun sekä kykyyn ja sisäiseen haluun oppia uutta, mikä tarkoittaa sitä, että urheilijalla tulisi olla kyky oppia erilaisista tilanteista ja soveltaa oppimaansa⁴⁸. Kuitenkaan ei ole reilua olettaa, että urheilijat imisivät kaikki valmentajilta saadut opit itseensä ja kykenisivät soveltamaan niitä välittömästi. Ihmislähtöinen valmennus ja sen onnistunut toteutuminen vaatii siis paljon urheilijalta, aktiiviselta toimijalta, jolta odotetaan kehittymistä ja henkistä kasvua. Valmentajankaan rooli ei tässä valmennusmallissa ole helppo, vaan ihmislähtöinen valmentaminen vaatii jopa enemmän panostusta valmentajalta, jonka tehtävänä on motivoida urheilijaa ja kohdata

---

⁴⁵ Lehtinen, Vauras & Lerkkanen 2016, 10.2.2

⁴⁶ Opetushallitus 2014, 17

⁴⁷ Westerlund & Tuppurainen 2019, 134

⁴⁸ Westerlund & Tuppurainen 2019, 128

tämä ihmisenä. Urheilijasta yritetään saada parasta irti paitsi urheilun osalta, samalla kehittää häntä myös ihmisenä.

Valmentajakeskeisyyttä käsitellessä yhtenä merkittävänä teemana jääkiekkovalmennuksesta kirjoitettaessa tutkimuskirjallisuudessani nousee esiin voittamisen kulttuuri ja siihen kohdistuva kritiikki. Westerlund nostaa kirjassaan esiin valmentajakeskeisessä mallissa vallitsevan ajatuksen siitä, kuinka toiminnan ensisijaisena tavoitteena on voittaminen⁴⁹. Myös Tiikkaja kritisoi autoritäärisen mallin ajattelutapaa, jonka mukaan tuloskeskeisyys ja ”voittaminen keinolla millä hyvänsä” -ajattelu ohjaavat paitsi yksilöllisen kehityksen, mutta myös ryhmän yhteistoiminnan vääristyneeseen arvo- ja asenneilmastoon⁵⁰. Sen sijaan ihmislähtöisessä toiminnassa tärkeintä ei ole voittaminen, vaan toiminnan tarkoituksena ymmärretään urheilijan kehittäminen ihmisenä ja tämän sisäisten voimavarojen löytäminen ja niiden käyttäminen – keskiössä on siis urheilija ja hänen sisäinen halunsa oppia⁵¹. Keskeinen ero näiden valmennustyylien välillä löytyykin siis siitä, millaisena urheilija ja hänen roolinsa valmennuksessa nähdään. Valmentajakeskeisen valmennuksen mukaan urheilija nähdään lähinnä valmennettavana kohteena, objektina. Ihmislähtöisessä valmennuksessa sen sijaan painotetaan nimenomaan urheilijaa, joka kohdataan ihmisenä ja vertaisena, jonka harjoittelua ja oppimista tuetaan pyrkimyksenä saada hänet myös kehittämään omaa ajatteluaan.

Westerlund tekee kirjassaan selkeän jaon valmentajakeskeisen ja ihmislähtöisen toimintakulttuurin välille vertaillen niitä keskenään. Hän vertailee muun muassa valmentajakeskeisyyden behavioristista ihmiskäsitystä ja ihmislähtöisyyden humanistista ihmiskäsitystä, sekä valmentajakeskeisyyteen kuuluvaa valmentajan monologia ja ihmislähtöisen valmennuksen erästä lähtökohtaa, urheilijan ja valmentajan dialogia.⁵² Näiden vertailujen pohjalta esiin nousee selkeästi ihmislähtöisyyden ydinsanoma: ihmislähtöisen valmennuksen toteutuminen vaatii valmentajalta hyvää ihmistuntemusta ja -osaamista. Tällainen ihmisosaaminen ei valmentajakeskeisessä valmennustyyliä ole ollut prioriteettinä, kun tärkeimpinä asioina on pidetty urheilun osaamista ja voittamisen tavoittelua. Nämä ovat kuitenkin edelleen arvostettuja asioita huippu-urheilussa ja valmennuksessa, eikä lopullista läpimurtoa ole ihmislähtöiseen valmennukseen siirtymisessä näin ollen tapahtunut, vaikka edistystä on havaittavissa⁵³. Tätä Tiikkajan havaintoa siitä, ettei läpimurtoa ole ihmislähtöisyyden tiimoilta nähty voikin selittää Westerlundin näkemyksillä kahden

---

⁴⁹ Westerlund & Tuppurainen 2019, 120

⁵⁰ Tiikkaja 2016, 111

⁵¹ Hämäläinen & Westerlund 2016

⁵² Westerlund & Tuppurainen, 120

⁵³ Tiikkaja 2014, 9

toimintakulttuurin tietynlaisella törmäyskurssilla. Ihmislähtöinen valmentaminen on haastava valmennustyyli, jossa valmentajan täytyy tuntea urheilija ja olla hänen kanssaan tietynlaisessa vuorovaikutussuhteessa. Ihmistuntemuksen hallitseminen ei kuitenkaan ole aivan yksinkertaista, vaan se vaatii valmentajalta paljon ja sitä täytyy opetella. Vanhat toimintatavat kuitenkin elävät vielä sitkeästi urheilun arjessa⁵⁴.

Kuten aiemmin jo mainitsin, ihmislähtöinen valmennustyyli on toimintakulttuurin muutoksen myötä tällä hetkellä muodissa. Tiikkaja keskittyy kirjassaan ihmislähtöisen valmennuksen hyviin puoliin ja nostaa samalla esiin muutamia varjopuolia valmentajakeskeisestä tyylistä, jota esiintyy edelleen suomalaisessa valmennuskulttuurissa. Valmentajakeskeisen valmennuksen tuloskeskeisyys nähdään toimintaa ohjaavana ja toiminnan oikeuttavana tekijänä, vaikka tällainen ajattelu johtaa lieveilmiöiden syntymiseen.⁵⁵ Tällaisia lieveilmiöitä ovat esimerkiksi dopingin käyttö ja epätasa-arvoinen kohtelu. Tiikkaja ikään kuin vetoaa ongelmia esille nostaessaan tällaista toimintaa harjoittaviin valmentajiin ja esittää omia mielipiteitään siitä, mitä valmennuksessa tulisi lisätä ja mitä vähentää. Edellä mainitun toiminnan vähentämisen ohella Tiikkaja vaatii esimerkiksi motivaation vahvistamisen lisäämistä sekä oppimisen ja kehittymisen mahdollistavaa ilmapiiriä⁵⁶. Valmentajakeskeistä toimintakulttuuria kritisoi myös Puhakainen omassa väitöskirjassaan. Hän kertoo subjektiivisesti värittyneestä ihmiskäsitystyylistä ja tuomitsee tällaisen omiin kokemuksiin perustuvan käsityksen valmennusmetodinä. ”Valmentajan virheellinen tai kapea-alainen ihmiskäsitys saattaa johtaa valmennuksessa pahimmillaan siihen, että urheiluvaa ihmistä pidetään vain elävänä robottina, joka tulee saada valmennuksesta vastaavien täydelliseen hallintaan.”⁵⁷

Ihmislähtöisen valmennuksen mallia on helppo tukea valmentajakeskeistä kulttuuria moittimalla ja sen heikkouksia esiin nostamalla. Ihmislähtöisestä valmennuksesta puhuttaessa tuodaan usein esille valmentajakeskeisen toimintamallin huonot puolet, eikä valmentajakeskeisen tyylin hyviin puoliin keskitytä lähes ollenkaan. Täytyy kuitenkin muistaa, ettei ihmislähtöinen valmennustyylikään ole aivan ongelmaton, vaan kyseessä on toimintamalli, joka urheilutermejä käyttäen vaatii onnistuakseen itsensä likoon laittamista sekä valmentajalta että valmennettavalta. Molempien roolit ovat vaativia ja yksilökeskeisen valmennuksen yksi kulmakivistä onkin se, että valmentajan ja pelaajan välille muodostuu dialogi. Ihmislähtöisen valmennuksen ajatuksena on, että molemmat osapuolet olisivat tasavertaisia, mutta tämä ei ole helppoa, sillä valmentajalla nähdään usein olevan

---

⁵⁴ Westerlund & Tuppurainen 2019, 121

⁵⁵ Tiikkaja 2014, 111

⁵⁶ Tiikkaja 2014, 111

⁵⁷ Puhakainen 1995, 23

jonkinlainen valtasuhde pelaajaan⁵⁸. Tässä yhteiskunnan meille luomassa ajatus- ja käyttäytymismallissa tasavertaisuus ei ainakaan lähtökohtaisesti toimi aluksi. Ihmislähtöistä valmennusta käsittelevä tutkimuskirjallisuuteni kertoo paljon kyseisen valmennustyylin luonteesta, mutta sitä kohtaan ei esitetä lainkaan kritiikkiä.

Kuitenkin näitä valmennustyyliä keskenään vertailtaessa on helppo mukailla Westerlundin, Tiikkajan ja Puhakaisen näkemyksiä ja todeta ihmis- ja urheilijälähtöisen valmennuksen olevan valmentajakeskeistä tyyliä parempi tapa valmentaa. Vaikka tähän toimintakulttuuriin ei olla vielä täysin suomalaisessa jääkiekkovalmennuksessa siirrytty, niin ihmislähtöisyyden yleistyminen valmennuksessa yleisellä tasolla ja kaikkialla on vain ajan kysymys. Tämän toteutuminen edellyttää kuitenkin valmentajien kouluttautumista ja yleisen ajatusmallin muuttumista entistä enemmän siihen suuntaan, että urheilija nähdään oppijana ja ihmisenä valmennuksen kohteen sijaan. Yhteiskunnan eri osa-alueilla yleisen ajatusmallin kehittyminen yksilön oikeuksia korostavaksi ja ihmisen näkeminen itsenäisenä ja aktiivisena oppijana on heijastunut myös jääkiekkovalmennukseen, jossa tähän toimintatapaan on alettu keskittymään enemmän kuin koskaan aiemmin. Täytyy kuitenkin myös muistaa, että kulttuurin muutos on prosessina pitkä ja hidas kuten johdannossa jo mainitsin. Se ei tapahdu hetkessä, vaan muutos ottaa oman aikansa, kun uusia toimintamalleja opetellaan ja omaksutaan. Suomalaisessa jääkiekkovalmennuksessa mallia on otettu ulkomailta⁵⁹, mutta ihmislähtöistä valmennusta kehitettäessä oppia on otettu myös muilta aloilta, kuten kasvatustieteiden oppijalähtöisemmästä suuntauksesta.

2.5 Cogito ergo sum – valmennettavasta itsenäisesti ajattelevaksi ihmiseksi

Jonkinlaisena väliyhteenvetona ihmislähtöisempään valmennustyyliin siirtymistä voisi luonnehtia Rene Descartesin kuuluisaa lausahdusta siteeraten. ”Ajattelen, siis olen” kuvastaa mielestäni tätä suomalaisessa jääkiekkovalmennuksessa käynnissä olevaa toimintakulttuurillista muutosta, jossa urheilija nähdään entistä enemmän itsenäisenä ja aktiivisesti ajattelevana ihmisenä ja oppijana. Valmentajan rooli onkin muuttumassa kasvavissa määrin ohjaavampaan suuntaan ja tämän päivän valmennuksessa tärkeänä tehtävänä on herätellä pelaajaa itse ajattelemaan ja kiinnostumaan harjoittelusta sekä itsensä kehittämisestä paitsi pelaajana, mutta myös ihmisenä. Tämän kaltaista siirtymää on ollut nähtävissä myös kasvatustieteissä, jonka käsitteleminen jääkiekkovalmennuksen

---

⁵⁸ Hämäläinen & Westerlund 2016

⁵⁹ Ojanen 2019

yhteydessä voi tuntua kaukaa haetulta, mutta muutosta vahvoista auktoriteeteista itsenäisiin ja aktiivisiin oppijoihin on tapahtunut useammallakin alalla.

Tämä Descartesin kuuluisa toteamus on tietenkin hieman erilaisessa kontekstissa jääkiekkovalmennusta käsiteltäessä, mutta kyseistä filosofista ajatusta voi soveltaa tietyiltä osin valmentajakeskeiseen valmennustyyliin kohdistuvaa kritiikkiä esiteltäessä. Kuten aiemmin mainitsin, niin etenkin jääkiekkovalmennuksen alkuaikoina valmentaminen oli hyvin erilaista kuin se nykyään on. Valmentajat olivat kunnioitettuja auktoriteetteja, jotka valmensivat ja valmennettavat pelaajat olivat lähinnä valmennuksen kohteita, jotka noudattivat heille annettuja ohjeita ja käskyjä. Tämä ei ole vielääkään täysin unhoitettu trendi jääkiekossa ja valmennuksessa enkä usko, että näin tulisi käymäänkään; valmentajan ja pelaajan suhde on kuitenkin laadultaan jo lähtökohtaisesti sellainen, että valmentaja valmentaa pelaajaa. Tällainen ajatus valmennuksesta on luonnollista ja oikeastaan se voidaan nähdä toiminnan lähtökohtana, kun roolijako on selkeä. Kyseisen roolijaon vääristyminen ja kärjistyminen aiheuttaa kuitenkin sen, että pelaaja ei aivan täysin itsenäisesti voi ajatella ja toimia, vaan hänen toimintaansa vaikuttaa oleellisesti se, millainen valmentaja on ja minkälainen heidän välinen suhteensa on. Ihmislähtöisen valmennuksen myötä tällainen ajatusmaailma on kuitenkin väistymässä, kun omaa kasvua, kehitystä ja urheilu-uransa nykyhetkeä ja tulevaisuutta ajatteleva pelaaja on jo aivan arkipäivää.

3 Jääkiekkovalmennus nyt ja tulevaisuudessa

Valmentajalta vaaditaan yleisesti ottaen aika paljon, kuten aiemmin olen jo jossain määrin todennut. Tutkimuksen alkupuolella mainitsemani ”Valmentajalla on väliä” -juttusarja avaa valmentamisen käsitteen määrittelyn ohella myös valmennuksessa tapahtuvaa vuorovaikutusta valmentajan ja valmennettavan välillä. Paitsi että hänen täytyy tuntea itsensä, jotta hän voi kehittää itseään ja omia valmennusmetodejaan, niin täytyy valmentajan tuntea myös urheilijansa⁶⁰. Tämä näkemys jo itsessään tekee valmentamista hieman haasteellisemmaksi. Kuten todettua, niin hyvä valmennus ei voi toteutua, jos valmentaja ei tunne urheilijaansa, eikä urheilija anna itsestään kaikkea tai ole oma itsensä. Toisaalta valmentajan roolia jääkiekkjoukkueessa hankaloittaa myös se, että pelaajia on paljon, jolloin kaikkien heidän yksilöllinen kohtaaminen ja tunteminen ei ole aivan yksinkertaista. Tässä on kuitenkin Ojasen mukaan viime vuosina menty parempaan suuntaan, kun valmennusryhmät ovat kasvaneet ja pelaajia kohdellaan yksilöinä ja ihmisinä, joiden henkisestäkin

---

⁶⁰ Hämäläinen & Westerlund 2016

hyvinvoinnista huolehditaan.⁶¹ Tämä Ojaseen huomio tarkoittaa toisaalta myös sitä, että valmentajan täytyy osata kohdata ihmisiä, jolloin ihmisen psykologian tunteminen on hyvin tärkeä ja jopa välttämätön taito valmentajalle. Valmentajan ja pelaajan välinen ihmissuhde on kuitenkin molemmille osapuolille merkityksellinen, jolloin sitä halutaan vaalia ja panostaa siihen, jotta molemmilla olisi tässä asetelmassa hyvä olla.

3.1 Valmennus nykypäivänä – yhteistyö ihmislähtöisyyttä tukemassa

2010-luvulla on jääkiekkovalmennuksessa syntynyt ikään kuin uusi alalaji, katsomovalmennus. Katsomosta käsin tehtävä valmentaminen on yleistynyt Suomessa viime vuosien aikana, mikä helpottaa pelaajien ja valmennustiimin työskentelyä niin kentällä kuin myös sen ulkopuolella. Katsomovalmentaja on nykypäivän jääkiekossa tärkeä osa valmennustiimiä ja tärkeässä roolissa myös pelaajien tarkkailun ja heidän kehittymisensä kannalta, sillä katsomosta saa hyvin erilaisen näkökulman pelistä kuin jään tasalta. Katsomovalmentaja on välittömässä yhteydessä oman joukkueensa vaihtopenkille ja raportoi joukkueelle näkemästään ennen peliä, erätauoilla ja pelin jälkeen.⁶²

Ojanen avasi haastattelussa nykyaikaisen valmennuksen tilaa myös valmennusyhteistyön lisääntymisenä ja pelaajien kanssa lisääntyneiden henkilökohtaisten tapaamisten kautta. Hän korosti samoja asioita, joista tutkimuskirjallisuudessaanikin puhutaan eli ihmislähtöisen valmennuksen peruspilareita, jotka ovat 2010-luvulle tultaessa kehittyneet huomattavissa määrin. Pelaajan fyysisen vireystilan ohella myös henkistä jaksamista ja hyvinvointia painotetaan valmennuksessa. Tämän johdosta valmennustiimit ovat paitsi sitoutuneempia yhteistyöhön, myös kasvaneet kooltaan, mikä edesauttaa pelaajien yksilöllisiä kohtaamisia, jotka valmentajakeskeisen valmennuksen aikaan olivat hyvin vähissä tai jopa uupuivat täysin.⁶³ 2010-luvulla yleistynyt katsomovalmennus on tuonut uuden ulottuvuuden yksilökeskeisen valmennuksen mahdollistamiseen ja korostamiseen, kun katsomovalmentajat voivat olla havaintojensa pohjalta yhteydessä joko valmentajien kautta pelaajiin tai suoraan pelaajiin. Tämä syventää valmentajan ja pelaajan välistä vuorovaikutusta ja dialogia, kun he voivat yhdessä katsomovalmentajan palautteen tai jopa pelitilanteista kuvattujen videoklippien avulla kehittyä – valmentajat palautteen antamisessa sekä yksilön kehittämisessä ja pelaajat palautteen vastaanottamisessa ja oman pelinsä parantamisessa.

---

⁶¹ Ojanen 2019

⁶² Ojanen 2019

⁶³ Ojanen 2019

Kaiken kaikkiaan valmennuksessa tapahtuva yhteistyö ja valmennusryhmien kokojen lisääntyminen edesauttavat osiltaan ihmislähtöisen valmennuksen lisääntymistä ja kehittymistä. Joukkueeseen kuuluvien valmentajien määrän lisääntyminen ja tietynlainen erikoistuminen kuten katsomovalmentajien kohdalla auttavat niin valmentajia kuin pelaajia. Yhtäältä valmentajien pitää ottaa huomioon enemmän osa-alueita ja tiedostaa, että valmennukseen kuuluu useita tekijöitä, joiden toimiessa pelin ja valmennuksen eri osa-alueet voivat toimia. Toisaalta valmentajien työ helpottuu, kun valmennustiimiin kuuluu useita valmentajia, joilla jokaisella on oma vastuualueensa, jonka parissa työskennellä. Tätä kautta yksittäiselle valmentajalle jää vähemmän tehtävää. Pelaajille tästä on sen sijaan oikeastaan vain hyötyä, kun he saavat palautetta tekemisestään, minkä myötä heidän kehittämisensä pelin eri osa-alueilla helpottuu.

3.2 Valmennus tulevaisuudessa – valmentajan muuttuva rooli

Ojanen kertoo ihmislähtöisyyden lisääntymisestä ja povaa sen lisääntyvän ja yleistyvän tulevaisuudessa vieläkin enemmän, mutta hän nostaa tämän rinnalle joukkueen ja siihen keskittymisen. Hän muistuttaa ihmislähtöisyydestä puhuttaessa myös siitä, ettei joukkuetta ja sen menestymistä saisi unohtaa, vaan yksilön ja joukkueen valmentamisen välille olisi hyvä löytää sopiva tasapaino. Samalla hän mainitsee valmennuksen kehittämisestä kysyttäessä siitä, kuinka valmennuksella täytyy pysyä perässä lajin kehittyessä esimerkiksi pelitavallisilla muutoksilla.⁶⁴ Joukkueen pelitapaa tulee miettiä ja kehittää aktiivisesti, mutta sen laiminlyöminen on mahdollista, jos yksilöihin keskitytään liikaa⁶⁵. Valmennukselle pelitavan pohtiminen asettaa toki omat haasteensa silloin, kun mietitään pelaajien ominaisuuksien kehittämistä. Kuten Mero ym. toteavat kirjassaan, niin harjoittelussa yhteen osa-alueeseen keskittyminen laiminlyö muita osa-alueita ja kokonaisuuden rakentamista⁶⁶. Tässä kohdin valmennukselle aiheutuu päänvaivaa siitä, millaista pelitapaa heidän joukkueensa haluaa toteuttaa ja millaisia ominaisuuksia pelaajilta sen toteuttamiseen vaaditaan. Jääkiekko on kuitenkin joukkuepelejä, joten myös joukkueen menestyminen on tärkeää. Tällöin ihmislähtöisen valmennuksen tasapainottaminen joukkuekeskeiseen valmentamiseen vaikeutuu jonkin verran, joskaan sen tärkeyttä ei voi aliarvioida joukkueen toimimisen ja menestymisen kannalta.

---

⁶⁴ Ojanen 2019

⁶⁵ Ojanen 2019

⁶⁶ Mero, Nummela, Keskinen & Auvinen 1997, 543

Ojasen haastattelun myötä ymmärsin paljon selkeämmin sen, kuinka valmennuksen rooli on muuttumassa tietyllä tavoin myös ohjaavampaan ja sivistyneempään suuntaan. Hän kertoi kesällä ja syksyllä suoritettavien omatoimisten harjoitteluiden yhteydessä siitä, kuinka pelaajat ovat nykyään niin ammattimaisia ja omistautuneita omille urheilu-urilleen, että pelaajiin luotetaan näiden harjoitteluiden noudattamisessa. SM-liigassa pelaajien omatoimiset harjoittelut ovat kesäaikana viidestä kuuteen viikkoa, jolloin keskittyminen on pelaajien ominaisuuksien kehittämisessä, kun taas syksyllä kauden alkaessa keskittyminen on enemmän joukkuepelissä ja taktisen osaamisen hallitsemisessa.⁶⁷ Tämän myötä valkeni paremmin myös se, kuinka valmentajan rooli on haastava ja tämän kuuleminen auttoi ymmärtämään myös sitä, miksi valmennusryhmien koot ovat kasvaneet. Pelaajille täytyy laatia omatoimiset harjoitusohjelmat, joiden ohella tulee miettiä tulevaa kautta ja sille asetettuja tavoitteita, mutta pelaajien lisäksi täytyy keskittyä myös valmennuksen toimimiseen ja sen yhteistyöhön, joka on ensiarvoisen tärkeää koko joukkueelle. Kuten Ojanen toteaa, niin pelaajat aistivat, jos valmennuksella on riveissään keskinäistä eripuraa ja tämä vaikuttaa väistämättä pelaajien ja samalla koko joukkueen tekemiseen⁶⁸. Itsensä tuntemisen lisäksi valmentajan olisi siis hyvä tiedostaa itsestään myös se, millaisen kuvan hän antaa omasta toiminnastaan joukkueelle.

Yhteenvedona valmennuksen roolista tulevaisuudessa voisi todeta Ojasen näkemyksiä mukaillen, että vastuu on siirtymässä entistä enemmän pelaajille ja tulevaisuudessa jääkiekko siirtyy vielä enemmän ihmislähtöisemmäksi ja tietyllä tavoin pelaajan autonomista asemaa kunnioittavaksi. Ojanen toteaa, että hänen pelaajaurallaan 2000-luvun alussa omatoimista harjoittelua oli kauden ulkopuolella vähemmän ja se oli johdetumpaa kuin nykyään. Hän pohtii, että Suomessa jääkiekon pääsarjatasolla SM-liigassa siirrytään 5-10 vuoden kuluessa NHL:n ja KHL:n malliin, eli kauden loputtua keväällä pelaajat nähdään vielä kertaalleen, mutta seuraavan kerran heitä nähdään vasta heinä-elokuun taitteessa.⁶⁹ Tällöin pelaajan omatoimisen harjoittelun rooli korostuu ja toisaalta myös valmennuksen rooli kehittyy tilanteen muuttuessa ihmislähtöisempään suuntaan. Joillakin pelaajilla on toki henkilökohtaisia valmentajia, joiden kanssa omatoimista harjoittelua suoritetaan, mutta kaiken kaikkiaan valmentajien tehtävä muuttuu ihmislähtöisemmäksi ja tämän myötä valmentajille tulee entistä tärkeämmäksi tuntee pelaajansa ja kohdata heidät ihmisinä.

Asetelma on ikään kuin kääntynyt pääläelleen siitä tilanteesta, jossa valmennus oli vielä 1970-luvulla; valmentajakeskeisyyden oppien mukaan valmentajalla oli tärkeä johtava rooli ja näkemys asioista, joihin pelaajatkin luonnollisesti liittyivät, vaikeivat voineet valmennukseen sen

---

⁶⁷ Ojanen 2019

⁶⁸ Ojanen 2019

⁶⁹ Ojanen 2019

kummemmin vaikuttaa. Nykyaikana ja tulevaisuudessa pelaajat ovat ammattimaisempia kuin koskaan aiemmin ja huolehtivat omasta urheilu-urastaan panostaen myös henkiseen hyvinvointiin. Näiden tukemisessa valmentajillakin on oma panoksensa annettavanaan. Aivan näin karkea ja käänteentekevä muutos ei toki ole ollut, mutta pienen kärjistyksen avulla kehitystä on helpompi sisäistää.

4 Päätäntö

Ihmislähtöiseen valmennukseen siirtymistä ei voida selkeästi ajoittaa, sillä muutos on ollut pitkäaikainen prosessi, joka on tapahtunut vähitellen ja eri aikoihin eri puolilla maailmaa. Suomalaisessa jääkiekkovalmennuksessa muutoksen alkupiste ajoittuu mielestäni selkeimmin 1980-luvulle, jolloin pelaajien ominaisuuksia alettiin tieteellisemmin ja ammattimaisemmin tutkimaan ja kehittämään ja tämän myötä keskittymään joukkueen menestymisen sijasta toden teolla myös pelaajien yksilölliseen kehitykseen. Tämä on luonut pohjaa sille, että pelaajiin voidaan nykypäivänä keskittyä fyysisten ja lajikohtaisten ominaisuuksien ohella myös heidän henkiseen kasvuun ja kehitykseen. Tutkimukseni kannalta muutoksen ajoittaminen ei kuitenkaan mielestäni ole erityisen relevanttia, eikä sen pohtiminen muutenkaan ole erityisen olennaista. Tärkeämpää suomalaista jääkiekkovalmennusta pohtiessa olisi keskittyä siihen, että ihmislähtöisessä valmennuksessa tehtäisiin lopullinen läpimurto ja vanhanaikainen valmentajakeskeisyys jäisi kokonaan taka-alalle.

On myös hyvä muistaa, että jääkiekko on kuitenkin joukkuepelejä ja eräänlaisena yhteenvetona tutkimuskysymyksiini voisikin vastata myös juuri joukkueen näkökulmasta. Valmennuksen keskittyessä yksilöön ja tämän ominaisuuksien ja hyvinvoinnin kehittämiseen hyötyy tästä myös joukkue. Usein jääkiekkopiireissä korostetaan joukkueen etua ja sitä, kuinka kaikki tekeminen tähtää yksilöiden kehittämisen ohella joukkueen menestymiseen. Ihmislähtöisen valmennuksen periaatteisiin kuuluu se, että valmentaja innoittaa yksilöä kehittämään itseään ja usein sillä tarkoitetaan jääkiekkjoukkueessa kehittymistä myös nimenomaan osaksi joukkuetta. Tällöin yksilö ja kaikki yksilöt yhdessä auttavat joukkuetta menestymään, kun joukkue vahvistuu. Toisaalta tutkimuskysymyksieni vastauksia voisi lähteä pohtimaan myös hieman varhaisemmalta ajalta. 1980-luvulla alkaneet pelaajien testailut antoivat valmentajille enemmän ja yksityiskohtaisempaa dataa käyttöön pelaajien ominaisuuksista, jolloin pelaajien henkilökohtainen kehittäminen muuttui testitulosten myötä helpommaksi ja siitä tuli pysyvästi osa valmennusta joukkueen valmentamisen rinnalle. Ennen kaikkea suomalaisessa jääkiekkovalmennuksessa pelaajien testaamisen aloittamisen voidaan nähdä siivittäneen ihmislähtöiseen valmennukseen siirtymistä kasvavissa määrin.

Kaikkien tässä tutkimuksessa mainittujen havaintojen ja faktojen pohjalta molempiin tutkimuskysymyksiini löytyy kohtalaisen selkeät vastaukset. Ihmislähtöiseen valmennukseen on siirrytty ennen kaikkea siksi, että se on koettu toimivaksi ja tehokkaaksi. Ihmislähtöistä oppimista on sovellettu muilta aloilta myös jääkiekkovalmennukseen sopivaksi ja nykyaikaisen ihmiskäsityksen ollessa yksilöllisyyttä ja sivistystä arvostava on myös jääkiekkovalmennuksessa seurattu perässä – auktoriteetit ovat siirtymässä syrjään, kun aktiivisia yksilöitä ja oppimista korostetaan entistä enemmän. Valmentajakeskeisen valmentamisen jääminen lopullisesti taka-alalle onkin tällaisen kulttuurisen muutoksen myötä vain ajan kysymys. Toista tutkimuskysymystä siitä, mikä tekee ihmislähtöisestä valmennuksesta valmentajakeskeisyyttä paremman voidaan lähestyä useammastakin näkökulmasta, mutta tässä tutkimuksessa keskeisimmäksi olen halunnut nostaa ennen kaikkea valmennettavan näkökulmaa. Ihmislähtöinen valmennus on huomattavasti valmentajakeskeistä tyyliä inhimillisempi ja nimensä mukaisesti siinä mennään nimenomaan ihminen edellä, jonka jälkeen tulee pelaajan kehittyminen. Valmentajien ja pelaajien väliset dialogit ovat tuoneet molempien ammatteihin aivan uudenlaista syvyyttä ja merkitystä.

Mielenkiintoisia ja relevantteja jatkotutkimuksia voisi kandidaatintutkielman aiheittani sivuten suorittaa. Yhtenä teemana voisi käsitellä pelaajien omia kokemuksia ihmislähtöisestä valmennuksesta. Toisaalta näkisin jatkotutkimukselle tarvetta myös vertailevana tutkimuksena valmentajakeskeisen ja ihmislähtöisen valmennustyylin välillä, jossa ääneen voisi päästä niin pelaajat kuin valmentajatkin. Objektivisempaa näkökulmaa aiheeseen voisi myös tuoda esimerkiksi keskittämällä tutkimusta nimenomaan siirtymävaiheeseen valmentajakeskeisyydestä ihmislähtöiseen ajattelumalliin.

5 Lähteet

Alkuperäislähteet

Haastattelut

Ojanen, Marko. s. 1973, Helsinki. Tapparan apuvalmentaja 2010-2020. Ilveksen apuvalmentaja 2020- . Haastateltu 17.11.2019.

Alkuperäislähteenä käytetty kirjallisuus

Harre, D., Mannonen, L., Oikarinen, E., Siukonen, M. & Paajanen-Mannila, A. 1977. Valmennusoppi: Johdatus urheiluvalmennuksen teoriaan ja menetelmiin. Jyväskylä: Scandia-kirjat.

Tutkimuskirjallisuus

Kantola, H. 2007. Valmennuksen jalanjäljet: 100 vuotta suomalaista urheiluvalmennusta. Helsinki: Suomen urheilumuseosäätiö.

Lehtinen, E., Vauras, M. & Lerkkanen, M. 2016. Kasvatuspsykologia 3. uud. pain. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Mennander, A. & Mennander, P. 2003. Leijonien tarina. Helsingissä: Gummerus : Ajatus.

Mero, A., Nummela, A., Keskinen, K. L. & Auvinen, M. 1997. Nykyaikainen urheiluvalmennus. Jyväskylä: Mero.

Puhakainen, J. 1995. Kohti ihmisen valmentamista: Holistinen ihmiskäsitys ja sen heuristiikka urheiluvalmennuksen kannalta. Tampere: Tampereen yliopisto.

Summanen, R. 2005. Meidän päivä: Valmentamisen vaikea taito. Helsinki: Teos.

Tiikkaja, J. 2014. Ihmisen valmentaminen. Helsingissä: Auditorium.

Westerlund, E. & Tuppurainen, M. 2019. Erkka: Elämän peliä : valmentava johtaminen. Oulu: Fitra.

Muita lähteitä

Aaltonen, M. 2016. ”Ei vain urheilua. Liikunnan ja urheilun merkitys yhteiskunnan uusiutumisen kannalta”. Valtion liikuntaneuvosto. Haettu 14.3.2020 osoitteesta

<https://www.liikuntaneuvosto.fi/lausunnot-ja-julkaisut/ei-vain-urheilua-liikunnan-ja-urheilun-merkitys-yhteiskunnan-uudistumisen-kannalta/>

Hämäläinen, K. & Westerlund, E. 2016. ”Valmentajalla on väliä”. Valmentajalla on väliä - juttusarja. Suomen Valmentajat ry. Haettu 14.3.2020 osoitteesta

<https://www.suomenvalmentajat.fi/arvostus/valmentajalla-on-valia-kampanja/aineistot/>

Jyväskylän yliopisto. 2015. Koppa-palvelun ”Aineiston analyysimenetelmät” -artikkeli. Haettu 17.3.2020 osoitteesta

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/lahiluku>

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2014. Luku 2.3 ”Oppimiskäsitys”. Opetushallitus: Helsinki. Haettu 29.3.2020 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>

Saarinen, J. 2019. Artikkeliki ”Erkka Westerlundin oivallus Torinon olympialaisissa mullisti hänen elämänsä täysin – valmentajalegenda kyseenalaistaa voittamisen palvonnan suomalaisessa urheilussa”. Yle Urheilu, 5.9.2019. Haettu 19.3.2020 osoitteesta <https://yle.fi/urheilu/3-10955712>

Sirkiä-Jarva, S. 2020. Artikkeliki ”Oulun Kärppien pukuhuoneessa vanhat asenteet on heitetty roskakoriin, Kärppä-luotsi Mikko Manner: ”Pelaajat uskaltavat olla avoimia””. Yle Urheilu, 1.2.2020. Haettu 19.3.2020 osoitteesta <https://yle.fi/urheilu/3-11186177>

Uusikylä, K. 2010. Kolumni ”Sokea auktoriteettiisko on vaarallista”. Ilkka-Pohjalainen, 21.4.2010. Haettu 29.3.2020 osoitteesta <https://ilkkapohjalainen.fi/mielipide/kolumnit/sokea-auktoiteettiisko-on-vaarallista-1.458309>